

őrizhesse s így még behatóbban felfedezze a legnagyobb csodát, a reá bízott sok alakuló személyiség kimeríthetetlen gazdagságát.

Miátraiak, a tudósnak ez a lelkes gyakorlati beállítottsága avatja kis könyvét olyan használható nevelői olvasmányá. Eppen mert nevelőknek írta, nyomattékosan hangsúlyozza a *személyiség fejlődésének jelentőségét*: az emberi élet egyes lelki korszakainak jellemző jegyeit, hogy így mindazt, amit a jellemkutatásról összefoglalóan ismertetett, a nevelők mindig a fejlődéslélektani szemüvegén át nézzék. Ennek a fejlődéslélektani szempontnál figyelembevételére tartaná kitűnő eszköznek a lelkiismeretesen vezetett és kellő lélektanú felkészültséggel kitöltött „személyi lapot“, amely a gyermeki lélek fejlődését, alakulását tükrözhetné az iskolai élet hosszú évein át. Egy rövid mellékmondatban Miátrai is megemlíti azt az igen kívánatos lehetőséget, hogy minden iskolában (vagy legalább középiskolában) egy-egy szakkképzett pszichológus végezhetné el a személyi lapok lélektani kiértékelésének munkáját. Nem említi, de felmerülhetne az a gondolat is, hogy elsősorban az osztályfőnökök kapjanak megfelelő lélektani kiképzést és útmutatást a személyi lapok valóban lényegbevágó kitöltésére és értékelésére, ehhez persze szükséges lenne, hogy erre az u. n. osztályfőnöki óra minden osztályban több alkalmat s lehetőséget nyújtson a behatóbb megismerésre és a felmerülő kérdések megbeszélésére. Kiválóan alkalmasak erre a jelen számunkban ismertetett „delutáni összejövetelek“, amelyeket Franik László intézményesített nevelői és osztályfőnöki munkájában. Elmondhatjuk, hogy Miátrai László kis jellem-tana niemcsak nagyon világos, összegező képet nyújt az ismertetett tudomány módszereiről és eredményeiről, hanem gondolatébresztő, ösztönző olvasmányt minden nevelői léleknek. Tervek, lehetőségek, elhatározások támadnak benne a könyv elolvasása nyomán.

Krammer Jenő.

Harkai Schiller Pál, Bevezetés a lélektanba. A cselekvés elemzése. Pantheon kiadás. Budapest, 1944. 310 oldal.

A könyv címe vezérfonalaként húzódik végig az egész munkán. Nem a lélektan egy részét jelenti, hanem egységes nézőpontként szolgál minden lelki jelenség kutatásához. A szerző a mai lélektan programját úgy foglalja össze, hogy az a cselekvések természetének tudománya.

Azok számára, akik a hagyományos lélektanból szereztek eddigi ismereteiket, Schiller a lélektan birodalmának teljesen új területeit mutatja be. Megkapó és elgondolkasztató már könyvének felosztása is. Az általános lélektanról foglalkozó rész, szakítva a kantói alapokon nyugvó értelem, érzelm, akarat tagozódásával, a törekvést, érzelmet és akaratot egy fejezetben tárgyalja. A mozgás és a kifejezés, az érzékelés és az értelem, alkotják rendszerében az általános lélektan további három területét.

A lélektan legérdekesebb területével, a motívumkutatással foglalkozó fejezet a mű legértékesebb része. Figyelmreméltó a cselekvés-lélektan motívációs elmélete, mely a régebbi elméletekkel szemben a jelenségek szabadabb és ugyanakkor konkrétabb lefolyását mutatja be. A törekvések tárgyalásánál igen termékeny az a felismerése, hogy élettani és társadalmi törekvéseink egyező törvényeknek engedelmeskednek. Tehát nincsen okunk a „testi“ és a „szellemi“ szükségletek szétválasztására, mert — mint Schiller írja — elhalasztásuk egyformán türelmetlenséget, elfojtásuk pótképződményt, kielégtelenségük nyugalmat idéz elő. Kiemeli a mai lélektan nagy lehetőségeit a törek-

vés eredetének vizsgálata terén, hiszen a szervezet állapotát meghatározhatjuk, a környezetét mozzanatokot módosíthatjuk s így az ösztönselekvésnek tapasztalástól, nélkülözéstől, stb.-től függő módulását megfigyelhetjük.

A különböző törekvésfelosztások tárgyalása során, Schiller szemléltetően mutat rá arra, hogy megnyugtató osztályozásokra még nem került sor s rávilágít ennek az olysokféleképpen megoldani kívánt kérdésnek a másodrendű fontosságára. Amint a „Fedett érvényesülések“, „Együttművelés“, „A gyermeki fejlődés“ c. pontokban az ellentétes törekvésekből származó egyéb cselekvésekről ír, azt minden pedagógusnak el kellene olvasnia.

Meghatározásai a szakirodalomban kevésbé jártasak előtt elcsúsztak szokatlanul, nehézség tűnnek fel. Elcsúsztak és Schiller tömör, néhol nem könnyű stílusába való belemélyedés, azonban olyan értéket jelent, amely bőséges kárpótlást nyújt a fáradságos munkáért. Ha elmélyedünk az olvasásban, gyakran találunk olyan gondolatot, amelyből kicsillan a szerteágazó, s látszólag ellentétben álló lélektani irányok egysége. Például, amit Schiller könyvében a felhívás- és a szükségletvezérlésről ír, az cselekvéstan nyelvvezeten körülbelül azt fejezi ki, amit Halasy Nagy József „Az ember lelki élete“ c. munkájában fluktuációs és mutációs jellemről olvashatunk.

Munkatársai és tanítványai kutató munkájának eredményeit ügyesen illeszti könyvébe. Örömmel olvasunk — külföldiek mellett — a számban és minőségben egyaránt jelentős magyar pszichológusok vizsgálódásairól. Az állatlélektani kutatások során tett megállapítások között például ott találjuk Pavlov, Thorndike és Watson mellett a szerzőn kívül Zörgő és Molnár nevét is.

Akiket főleg gyakorlati lélektani kérdések érdekelnek, haszonnal forgathatják a könyv utolsó oldalait. A képesség- és jellem vizsgálatokat, valamint az emberismeret szempontjait tárgyaló fejezetek minden sorából érezzük azt a biztonságot, amellyel a szerző ezeket a kérdéseket, mint az erre leg-hivatottabb magyar pszichológus, mesterien boncolgatja.

A munka végén külön harminc oldalas irodalmi tájékoztatót kapunk, minden eddigi magyar nyelvű lélektani tudományos könyv közül a legterjedelmesebbet.

A könyv egyúttal német nyelven is megjelent.

Pentz Gáspár.

Dr. Becker Vendel, A keresztény nemzeti népiskolák jövő alakulása. Budapest, Stephaneum nyomda. 1943. 70 oldal.

A tanítói munka megbecsüléséért, anyagi felemeléséért folytatódó mozgalomnak egyik legtevékenyebb tagja dr. Becker Vendel. Most megjelent könyvében ismét sok ezer tanító jogos anyagi érdekéért és a keresztény nemzeti népiskolák jövőjéért száll síkra.

Bevezetőjében a szerző tömören mutat rá arra, „hogy a keresztény nemzeti gondolkodású és érzésű tanítók és tanítónők ugyanazon feltételek mellett egyenlő illetményekre jogosultak és az adóalanyok az Országos Népiskolai Adókulcs arányában egyenlő mértékben kell, hogy járuljanak a keresztény nemzeti népiskolák fenntartásához“.

Mindezek alátámasztására figyelemreméltó és minden tanítót közelről érintő történeti visszpillantást nyújt a szerző az Árpádok korától napjainkig.

Az Árpádok korában a katolikus egyház tartott fenn iskolákat. A városokban lassankint világiak vették át az oktatást. Fizetésüket megegyezés szerint biztosította a város.